

3. Петровский А. В. Общая психология. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1976 – 479 с.
4. Щербатых Ю. В. «Общая психология». – СПб: Питер, 2008-272 с.
5. Кашенко І. П. «Використання завдань для формування інтелектуальної культури» <http://buklib.net>
6. Тітенко Т. І. «Про духовно-інтелектуальне становище учнів» <http://buklib.net>
7. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=896-93-%EF>

Стаття надійшла до редакції 24.03.2011 р.

УДК: 376+371.2+376.42-053.5

Ляшенко О. О.

кандидат пед. наук, викладач

РВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет», м. Сімферополь

ІНТЕРАКТИВНИЙ УРОК ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ВИХОВАНОСТІ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В статті запропоновані нові для допоміжної школи форми організації уроку з основ правових знань.

Ключові слова: право, правове виховання, розумово відсталі учні, інтерактивний урок.

В статье предложены новые для вспомогательной школы формы организации урока по основам правовых знаний.

Ключевые слова: право, правовое воспитание, умственно отсталые учащиеся, интерактивный урок.

The forms of organization of lesson on bases of legal knowledge's new for auxiliary school are offered in the article.

Keywords: right, legal education, mentally backward studying, interactive lesson.

Актуальність проблеми. Одним із найважливіших та пріоритетних напрямків виховання школярів стає питання їх правового виховання інтеграція України, як самостійної демократичної держави, до європейського простору, реформування та розвиток її законодавчої системи актуалізували потребу в правовій освіті громадян. Ця проблема набуває особливої актуальності, коли мова йдеться про дітей з порушеннями інтелекту.

Мета статті полягає у розкритті змісту основного елементу системи формування правової вихованості дітей з вадами інтелектуального розвитку, а саме уроку з основ правознавства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній корекційній педагогіці та практиці допоміжного навчання проблемі правового виховання учнів з вадами інтелектуального розвитку у навчально-виховному процесі були присвячені роботи таких вчених як: Г. Г. Запрягаєва, В. Г. Петрової, Б. П. Пузанова, Л. Г. Сабліної, В. М. Синьова, М. М. Фіцули та ін.

Як показали наші спостереження у практиці допоміжної школи викладачі використовують в основному два типи уроків: урок на подачу нового матеріалу та урок повторення знань, а з методів навчання розповсюдженими є пояснювально-ілюстративні та репродуктивні, які вимагають відтворення раніш засвоєних знань і не сприяють підвищенню ефективності уроку. На уроках з основ правознавства у допоміжній школі нами не було відмічено активних та інтерактивних методів навчання. Діюча традиційна суб'єкт-об'єктна модель організації діяльності не є продуктивною. Вона вимагає від учителя передачу правової інформації учневі, а той, як «об'єкт» навчання, орієнтований на те, щоб її засвоїти і відтворити. Навчальний процес, побудований за такою моделлю, знижує навчальну мотивацію, він є пасивним і значною мірою формальний, бо вчитель реалізує на уроці інформаційну, а учень – відтворюючу функції.

Однією з умов реалізації задач правового виховання школярів з вадами інтелектуального розвитку є організація уроку з основ правознавства з застосуванням інтерактивних методів навчання та виховання, спрямованих на підвищення розумової та практичної діяльності учнів з вадами інтелектуального розвитку.

На такому уроці навчання реалізується через взаємодію учнів та педагога через постійне спілкування, взаємодію між собою.

При такому підході учні й педагог виступають як рівноправні учасники процесу навчання, а спілкування проходить більш активно та відкрито.

При використанні на уроці інтерактивних методів навчання кожен учень є його активним учасником. При цьому способі організації навчального процесу формується оптимальна система взаємовідносин суб'єктів діяльності, орієнтована на досягнення відповідного навчального результату. вона включає в себе метод прийому, направлені на формування таких правових компонентів, як когнітивний, виховний і корекційний і дає можливість передбачати очікуваний результат діяльності.

Метою когнітивного компоненту уроку є процес засвоєння правових знань і вмінь учнів як першооснови правового виховання.

Метою виховного компоненту є формування позитивного ставлення до законів, відчуття власної гідності, поваги до прав і свобод людини відповідальність за власні вчинки тощо.

Метою колекційного компоненту є створення спеціальних адаптованих умов навчально-виховного процесу, направлених на виправлення недоліків у психофізичному розвитку та поведінці учня з вадами інтелектуального розвитку.

Щодо структури самого уроку, слід зазначити, що, як в загальній, так і в спеціальній дидактиці він складається з трьох частин – вступної, основної та заключної.

Так, в структурі інтерактивного уроку, в вступній частині, ми виділили такі його етапи: психологічна підготовка учнів до сприймання теми, повідомлення теми та очікуваних результатів уроку;

В основну частину уроку були включені такі етапи: повідомлення необхідної інформації та застосування інтерактивних вправ.

Заключна частина була присвячена підбиттю підсумків та оцінюванню результатів уроку.

Коротко зупинимось на кожному з елементів уроку.

Психологічна підготовка учнів до сприйняття теми розуміла під собою усвідомлення школярами матеріалу, що буде вивчатися. В цей короткий проміжок часу вчитель налаштовував учнів на власну зацікавленість у засвоєнні знань з запропонованої теми, підвищував емоційний настрій. На цьому етапі педагоги застосовували крім загальнодидактичних (розповідь, бесіда, наочність) і інтерактивні методи («Читання парами», «Мікрофон»). Таким чином ця мотиваційна сторона уроку готувала учнів до сприймання і розв'язання проблем, винесених темою уроку. На неї виділялось не більш 5 хвилин.

На другому етапі інтерактивного уроку вчитель оголошував тему та його очікувані результати. Метою цього етапу було донесення до учнів змісту їх діяльності: що повинні робити і чого від них чекає педагог.

Чітке уявлення учнями навчальних результатів пізнавальної діяльності сприяло кращому засвоєнню ними матеріалу уроку. В очікуваних результатах вчитель висвітлював результати діяльності учнів: «Після цього уроку ви зможете...». Результати уроку включали в себе: рівень засвоєння знань; розвиток навичок учнів, очікуваних після уроку; формування чіткого уявлення ціннісних орієнтацій, переконань, які в кінцевому рахунку впливають на позитивну поведінку. Це досягалось за допомогою використання таких дієслів як: «пояснити», «розповісти», «визначити», «виробити», «порівняти», «відрізнити», «пояснити своє відношення до...» тощо. Очікувані результати повинні бути зрозумілими, короткими і ясними. Цей елемент вступної частини уроку був визначенням його дидактичної мети.

Таким чином на цьому етапі вчитель проводив роботу у такій послідовності:

- оголошував тему уроку;
- оголошував очікувані результати уроку;
- повідомляв учням, що наприкінці уроку рівень засвоєння їх знань буде перевірятися;
- знайомив з новими поняттями (робота з глосарієм).

На цей елемент уроку виділялося до 5 хвилин.

Елементом основної частини уроку було надання учням інформації у відповідності до його теми. Для цього могли використовуватися такі засоби навчання як інформація від вчителя, робота з текстом нормативно-правових документів та роздатковим матеріалом тощо.

Інтерактивні вправи були центральною частиною заняття і використовувалися для більш ефективного засвоєння учнями навчального матеріалу. Основна частина уроку проводилась при дотриманні певної послідовності:

- донесення до учнів пізнавальної інформації;
- отримання інструкції щодо проведення практичних вправ:
 - ознайомлення з метою вправи і правилами її проведення;
 - ознайомлення з кількістю часу на виконання запропонованого завдання;
 - з'ясування розуміння вправи учнями.

На цей етап уроку виділялось до 10 хвилин. Далі вчитель організовував роботу класу таким чином:

- об'єднував учнів у малі або великі групи, або розподіляв ролі (2-5 хвилин);
- організовував роботу учнів, надавав їм допомогу при максимально можливій їх самостійності у виконанні завдання (10-15 хвилин);
- презентував результати виконання завдання (5-10 хвилин);
- проводив роботу по усвідомленню учнями отриманих результатів при колективному обговоренні чи при застосуванні інших прийомів (за словами О. І. Пометун – рефлексія результатів уроку) (5–10 хвилин) [160].

Рефлексія як невід'ємний компонент інтерактивного навчання на уроці і як підсумковий етап уроку дає можливість усвідомити і порівняти своє сприймання з думками і поглядами оточуючих, а викладачеві – своєчасно внести необхідні корективи.

Під час рефлексії вчитель застосовував інтерактивні методи, індивідуальну бесіду, відповіді в письмовій або вербальній формі, малюнки, схеми тощо. На цьому етапі вчитель мав можливість співставити результати, досягненні на уроці з очікуваними перед початком уроку; зробити висновки; не тільки закріпити вивчений матеріал, а й відкоригувати помилки, проаналізувати, чому так відбулося; намітити план дій на майбутнє.

Таким чином, приблизна структура уроку з «Основ правових знань» у нашому експерименті мала такий вигляд:

1. Тема.
2. Мета уроку: формування компонентів правового виховання.
3. Обладнання уроку.

Структура уроку:

а) Актуалізація знань:

- психологічна підготовка учнів до уроку;
- перевірка домашнього завдання;
- підготовка учнів до сприймання навчального матеріалу;

б) Основна частина уроку:

- повідомлення теми та очікуваних результатів уроку;
- словникова робота;
- повідомлення інформації;

- засвоєння навчального матеріалу на основі інтерактивних методів при виконання вправ:
 - інструктаж щодо виконання практичних вправ;
 - об'єднання учнів у групи або розподіл по ролях;
 - виконання вправ під керівництвом вчителя але з наданням учням максимальної самостійності;
 - презентація результатів виконання вправи.
- в) Підсумкова частина уроку:
 - рефлексія;
 - підведення підсумків уроку;
 - домашнє завдання.

Готуючись до уроку, вчитель повинен чітко собі уявляти, які компоненти правового виховання він повинен сформуваи в учнів, які завдання будуть більшою мірою сприяти рішенню цієї задачі, які методи доцільніше застосувати. Тому на етапі експериментального навчання нами були визначені компоненти правової вихованості учнів з вадами інтелектуального розвитку, які будуть формуватись на кожному уроці, що обумовить діяльність вчителя.

Як приклад, наведемо конспект уроку з курсу «Основи правових знань» на тему: «Чого навчають «Основи правових знань».

Література

1. Дульнев Г. М. Учебно-воспитательная работа во вспомогательной школе / Г. М. Дульнев // Тр. второй науч. сессии по дефектологии. – М., 1981. – С. 122 – 128.
2. Кузьменко Л. В. Правова вихованість як компонент соціальної зрілості старшокласників / Л. В. Кузьменко // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. – К., 1999. – Кн.1. С. 240 – 248.
3. Правовое воспитание учащихся: из опыта работы / [сост. Г. П. Давыдов, А. Ф. Никитин, В. М. Обухов]. – М.: Просвещение, 1979. – 159с.
4. Пометун О. Сучасний урок та інтерактивні технології навчання: наук. – метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К., 2003. – 181с.
5. Правовая культура и вопросы правового воспитания: сб. науч. тр. / [редкол.: А. Д. Бойков (отв. ред.) и др.]. – М., 1974. – 204с.

Стаття надійшла до редакції 19.04.2011 р.

УДК 91(07)

Ковчин Н. А.

кандидат пед. наук,

Інститут педагогіки НАПН України

«МОДЕЛЮВАННЯ ДИДАКТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В ХОДІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ УЧНЯМИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ»

Розкрито доцільність моделювання географічної освіти як важливого чинника оптимізації навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі.

Ключові слова: *дидактична модель, географічна освіта, комплексна діагностична методика.*